

Enskild motion

Motion till riksdagen: 2014/15:1376

av Maria Ferm (MP)

En stärkt polis

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga inrättandet av en nationell samordnare för det brottsförebyggande arbetet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att utveckla relevanta indikatorer för måluppfyllelse och kvalitet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en ny självständig utredningsmyndighet.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av ökad handledning för poliser.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en högskolebaserad polisutbildning med forskningsmöjligheter.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av projekt som syftar till att öka förståelsen mellan poliser och invånare.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en aktiv rekrytering av utrikes födda och miljonprogramsbor till rättsväsendet.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga om lagen om inre utlänningskontroll samt Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd gällande inre utlänningskontroller kan förtydligas.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av ett aktivt arbete mot diskriminering inom rättsväsendet.

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att polisens värdegrundsarbete bör vara inriktat på att främja alla människors lika värde.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en kommission för lika rättigheter inom rättsväsendet.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att förbättra polisens register- och personuppgiftshantering.

Kvalitet och effektivitet

Under de senaste 8 åren har svensk polis genomgått stora förändringar. Den borgerliga regeringen har prioriterat en ökning av antalet poliser och de senaste åren har polisen ökat från cirka 16 000 till cirka 20 000. Denna satsning har dock inte lett till en större andel uppklarade brott. Att endast satsa på kvantitet räcker inte hela vägen utan även andra åtgärder behövs. Om allmänheten inte har ett stort förtroende för rättsväsendet försvåras möjligheten att klara upp brott. Om polisens arbetsvillkor inte förbättras, eller behov av handledning inte förstärks, riskerar att det försämra brottsbekämpningen.

Polisens organisering måste bli mer effektiv. De 21 polismyndigheterna slås den 1 januari 2015 ihop till en, vilket är positivt. En ökad styrning, professionalisering och samordning är viktig. Men inte heller sammanslagningen av polismyndigheterna kommer automatiskt leda till en stärkt poliskår och bättre uppklaringsgrad. För att polisen ska fungera bättre och stärkas i sitt uppdrag behövs ett antal andra åtgärder.

En nationell samordnare för det brottsförebyggande och det brottsbekämpande arbetet

Under de senaste åren har det bildats olika samverkansmodeller i det brottsförebyggande arbetet. De flesta kommuner har brottsförebyggande råd, och även samverkansavtal mellan polis och kommuner har växt fram. Några regioner har också samverkan på länsnivå. För att samverkan ska vara effektiv krävs emellertid beslutskraft. Det innebär att det gemensamma målet att förebygga och motverka kriminalitet måste vara minst lika styrande som de enskilda aktörernas egna mål, annars tenderar samverkan att komma i andra hand.

Polisförbundet påpekar i en debattartikel i Svenska Dagbladet 23 juni 2013: ”Det behövs en samlad nationell politik för det brottsbekämpande och brottsförebyggande arbetet som sätter in polisens arbete i ett större sammanhang.” De föreslår ett tydligare ministeransvar och en ny myndighet eftersom ”det behövs en ledande kraft med egen budget som har mandat att överbygga dagens brist på samarbete mellan viktiga aktörer”.

Det bör övervägas om en nationell samordnare för det brottsförebyggande och det brottsbekämpande arbetet borde inrättas och ges i uppdrag att driva på och koordinera det brottsförebyggande arbetet lokalt, regionalt och nationellt. Det finns redan stor kunskap om vilka insatser som behövs, men det behövs även en funktion som kan se över myndighetsgränserna och som framför allt kan utvärdera och föreslå förbättringar i hur det brottsförebyggande arbetet genomförs.

Bättre metoder för att mäta effektivitet och kvalitet

Miljöpartiet har gett riksdagens utredningstjänst i uppdrag att sammanställa kunskapsläget avseende effektivitet i polisiär verksamhet.¹ Översikten visar att ett proaktivt och systematiskt polisarbete som baseras på ett brett spektrum av åtgärder och riktas mot ett specifikt problem, är mer effektivt än mindre fokuserade och reaktiva metoder. Polisiära metoder som fokuserar på riskfaktorer, det vill säga olika former av problemorienterat arbete, verkar ha bäst resultat. Starkast vetenskapligt stöd finns för platsbaserade metoder, som innebär att de polisiära insatserna riktas mot brottsintensiva platser.

Självfallet spelar antalet poliser som jobbar med något en stor roll för brottsbekämpningen, men brottsbekämpningens resultat beror mycket på hur poliserna arbetar och brottsutvecklingen beror mycket hur samhället utvecklas i övrigt.

I budgetpropositionen 2015 tar regeringen ett första steg mot att utveckla styrningen i offentlig sektor i en riktning som innebär att professionernas kunnande och yrkesetik blir mer vägledande än vad de är i dag. Det är mycket positivt att vi påbörjar arbetet med styrning bortom New Public Management.²

När det gäller organisation, ledning och styrning, de anställdas egenskaper och personalstruktur med mera råder enighet om att polisverksamheten ska styras baserat på uppföljningar och utvärderingar av tidigare genomförda åtgärder. Det behövs andra åtgärder för att mäta kvalitet som inte bara handlar om så kallad ”pinnjakt” utan även hur bra bemötande medborgare fått, hur högt förtroendet för polisen är eller hur tillgänglig polisen är. Då behöver relevanta indikatorer för måluppfyllelse och kvalitet utvecklas.

En självständig utredningsmyndighet

När polisorganisationen nu görs om har vi stora förhoppningar om att olika former av klagomål på polisen, som inte handlar om att polisen gjort något brottsligt, men samtidigt är något som den som anmäler haft synpunkter på, tas om hand på ett bättre

---

¹ RUT PM Dnr 2012:606

² <http://www.regeringen.se/sb/d/19333/a/248803>

sätt. Samtidigt ser vi att frågan kring hur internutredningar sköts fortfarande behöver förändras.

Polisen är den av staten utsedda ordningsmakten med tillhörande våldsmonopol. Det innebär att polisen har ansvaret att använda sin ingripandemakt med lagboken som kompass. Rättsväsendet ska försäkra oss alla att rättvisa skipas. Utan allmänhetens förtroende kan inte rättsväsendets aktörer arbeta.

Miljöpartiet vill därför att när polis eller åklagare misstänks för brott ska en fristående myndighet inrättas för att utreda brottet. Den internutredningsverksamhet som i dag finns hos polis- och åklagarväsendet bör brytas ut till en självständig utredningsmyndighet.

År 2007 avförde den statliga utredningen Summa summarum (SOU 2007:5) frågan om en fristående myndighet som utreder polisen och åklagare vid brottsmisstanke, bl.a. eftersom den ansåg att nackdelarna inte övervägde den förtroendevinst som rättsväsendet beräknas göra gentemot medborgarna. Argumenten som användes var bl.a. att en viss del av personalen måste komma från polisen eller Åklagarmyndigheten samt att det helt enkelt är för kostsamt med en ny myndighet på området. Även Polisorganisationskommittén gjorde i sitt betänkande En sammanhållen svensk polis (SOU 2012:13) bedömningen att en egen myndighet inte borde inrättas utan att den önskade självständigheten kunde erhållas genom andra åtgärder.

Miljöpartiet anser, liksom Sveriges advokatsamfund, Justitiekanslern m.fl. att allmänhetens förtroende för rättsväsendet väger tyngre och att de eventuella nackdelar som kan uppstå kan hanteras på ett fungerande sätt. Medborgarnas förtroende för rättsväsendet är stommen för rättsstaten.

Öka handledningen för poliser

Polisycket är mycket komplext och Sveriges poliser har en varierande och stressande arbetssituation. De kan hamna i våldsamma situationer och möter offer för brott och olyckor. I en aktuell avhandling beskriver Susann Backteman-Erlanson vid Umeå universitet hur poliser i Sverige riskerar utbrändhet och ej har tillräckliga verktyg för att hantera upplevelserna i arbetet:³

”I intervjustudien uttryckte poliserna att de efter en traumatisk händelse använde strategier för att hantera detta baserat på egen kunskap, samt med hjälp av olika åtgärder och stödsystem inom polismyndigheten. När kunskap, stödsystem och åtgärder

---

³ ”Utbrändhet, arbete, samvetsstress och coping hos kvinnliga och manliga poliser” <http://umu.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2:622937>

var otillräckliga kände sig poliserna otrygga, de svåra situationerna blev en börda som återkom vid andra liknande situationer.⁴

Risken är stor för psykisk ohälsa eller cynism inom polisen om det inte finns system för att hantera traumatiska upplevelser och den stress som förekommer inom polisyrket. Vi behöver satsa på ökad handledning. Frågan om förtroendet för polisen, etikfrågor och handledning är viktiga. Allmänhetens förtroende för polisen är högt, men det förtroendet är en färskvara. Det är viktigt att frågor om handledning prioriteras inom organisationen.

Gör polisutbildningen högskolebaserad

Miljöpartiet vill ha en högskolebaserad polisutbildning med möjlighet till forskning. Denna fråga är viktig både för att förbättra polisutbildningen, bredda rekryteringen och för att möjliggöra kriminalforskning av utbildade poliser. Varför ska sjuksköterskor, lärare och psykologer ges en bred teoretisk utbildning med möjlighet till forskarutbildning och andra val i livet än att knytas till en enda specifik arbetsgivare – men inte poliser?

När polisens arbete blir allt mer internationaliserat och samarbetet inom rättskedjan allt mer komplext, är en utbildning på akademisk nivå ett måste. Personer som vill utbilda sig till polis, men har en annan akademisk utbildning, bör kunna tillgodoräkna sig de ämnen som är relevanta för polisutbildningen. På så sätt kan tiden för polisutbildningen förkortas och en breddad rekrytering uppmuntras.

Förtroendet för polisen

Enligt en rapport från tankesmedjan Miklo uppges att ”både brottsoffer och förövare boende i flerfamiljshus i storstadsregionerna – i miljonprogrammen – känner oro och otrygghet samtidigt som de har lågt förtroende för polisens arbete och förmåga att lösa brott.” Det konstateras också i rapporten att ”en återkommande uppfattning som boende i miljonprogramsområden ger uttryck för, är att de poliser som betar sig tveksamt handlar rasistiskt i de situationer som det handlar om⁵”.

Därför är det viktigt att polisen tar förtroendefrågan på allvar. Det faktum att miljonprogramsbor känner ett bristande förtroende för polisen är ett problem för alla. Det är ett problem för polisen som inte kan göra sitt jobb lika bra eftersom tips och kontakter med allmänheten är av stor vikt. Det är ett problem för invånare som inte

---

⁴ <http://www.medfak.umu.se/om-fakulteten/aktuellt/nyhetsvisning/risk-for-psykisk-ohalsa-bland-poliser.cid217753>

⁵ http://www.miklo.se/rapporter/MIKLO_rapport_Fortroendet_For_Polisen_i_Sveriges_miljonprogram.pdf

känner trygghet och för deras faktiska trygghet eftersom polisens arbete försvåras. Det är ett hot mot rättsstaten och demokratin.

Projekt för förbättrad dialog

Polishatet måste också tas på allvar och motverkas. Att det sprids nidsbilder av poliser och desinformation som syftar till att öka motsättningar och locka människor till upplopp är oacceptabelt. För att öka förtroendet och förståelsen för polisen är det såklart också avgörande med en aktiv medverkan från miljonprogramsbör såsom skedde under upploppen i Husby med många som nattvandrat för att säkra en trygg vuxennärvaro.

Polisförbundet och Fryshusets gemensamma dialogprojekt som syftar till att skapa ökad förståelse mellan polisen och ungdomar är ett mycket positivt exempel.⁶ Liknande projekt och verksamheter är viktiga pusselbitar för att öka förtroendet och förståelsen mellan polisen och invånare.

Prioritera arbetet mot diskriminering

Det är viktigt att polisen erkänner att det finns problem med diskriminering inom polisen. Det betyder inte att alla poliser ska misstänkliggöras. Polisen är dock en del av samhället och genomsyras därför av samma diskriminering och fördomsfullhet som resten av samhället. Man behöver inte peka ut någon för att inse att det är så det fungerar.

Den utredning Brottsförebyggande rådet publicerade år 2008 som heter Diskriminering i rättsprocessen visade att diskriminering var utbredd på alla nivåer inom rättsväsendet. Muslimer var en av de grupper som var extra utsatta inom rättsväsendet och som oftare än andra dömdes utifrån stereotypa föreställningar.

Det finns föreställningar inom rättsväsendet om att vissa minoritetsgrupper och vissa brottstyper hör ihop; om att personer med vissa typer av minoritetsbakgrund alltid nekar och därför inte tas på allvar. Personer med utländsk bakgrund betraktas som mindre trovärdiga än etniska svenskar – på brottsplatsen, under brottsutredningen och i domstolsförhandlingen. Undersökningar har visat att fotgängare och bilförare med minoritetsbakgrund är klart överrepresenterade bland dem som utsätts för poliskontroller.

Enligt en studie från Göteborgs universitet, som P3 Nyheter rapporterade om den 23 juni 2011, är ”rå jargong och fördomsfulla skämt om utlänningar” vardag inom polisen i Västra Götaland.

Insikten om att dessa problem existerar måste leda till ett aktivt arbete mot diskriminering, exempelvis genom utbildningssatsningar. Närpolisen och civilsamhället,

---

⁶ <http://polistidningen.se/2013/06/fortroende-i-fokus/>

”de goda krafterna”, bör samverka för att öka förtroende för polisen och skapa nya kontaktytor.

Motverka etnisk profilering

Likhet inför lagen är oerhört viktigt. Om människor behandlas olika på grund av ursprung och utseende underminerar det rättsstatens grunder och minskar förtroendet för rättsväsendet. Under våren 2013 har en debatt om så kallad ”racial profiling”/etnisk profilering briserat med anledning av polisens arbetsmetoder vid tillämpningen av lagen om inre utlänningskontroll i exempelvis Stockholms tunnelbana. Att kontrollera kollektivtrafikbiljetter endast som en förevändning för att göra en inre utlänningskontroll gränsar till etnisk profilering. Det blir ett sätt att kringgå lagen eftersom det är förbjudet att kontrollera endast på grund av hur en person ser ut.

Det är alltså tydligt i lagstiftningen att en kontroll endast på grund av utseende inte får förekomma, men samtidigt visar forskning och praxis på risken för rasprofilering i samband med inre utlänningskontroller. En väg framåt är att överväga om arbete om lagen om inre utlänningskontroll och Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd gällande inre utlänningskontroller kan förtydligas så att biljettkontroller inte används som svepskäl för inre utlänningskontroller på grund av utseende.

Bredda rekryteringen

Arbetet med att rekrytera poliser bör också syfta till att bredda rekryteringen så att poliskåren i större utsträckning speglar befolkningssammansättningen. En mångfald inom poliskåren skulle bidra till ökad kvalitet inom det polisiära arbetet och förhoppningsvis även ett ökat förtroende för polisen överlag. Detta är också den enskilt viktigaste åtgärden för att motverka diskriminering.

Kommission för lika rättigheter

Miljöpartiet anser att det borde övervägas om en kommission för lika rättigheter inom rättsväsendet med uppdrag ska tillsättas för att komma med förslag till regeringen om hur rättsväsendets strukturer och aktörer kan respektera alla människors lika värde.

Polisens registerhantering

Hösten 2013 avslöjades att polisen i Skåne har upprättat ett register över tusentals romer, bland dem helt oskyldiga medborgare, inklusive barn. Registret är en signal om hur utbredd och strukturell antiziganismen är i Sverige. Det kommer regelbundet rapporter om hur romer nekas inträde på campingar, hotell och andra anläggningar. De nekas hyra bil och blir särskilt övervakade i affärer. Dessa händelser är inte enskilda

tillfällen, utan resultat av långvarig diskriminering och misstänkliggörande av romer i Sverige.

Den förra regeringen tog fram en vitbok om diskriminering mot romer som gick igenom situationen för romer från år 1900 till år 2000. Det är positivt att den togs fram, men samtidigt kan en få intrycket att diskrimineringen mot romer upphörde år 2000.

Miljöpartiet vill därför att vitboken kompletteras med en granskningskommission som går igenom situationen idag. Inte minst mot bakgrund av avslöjandet om polisens register hösten 2013 är det viktigt att en granskningskommission tar ett helhetsgrepp på frågan om antiziganism. Granskningskommissionen bör också granska användandet av etnisk registrering inom olika myndigheter idag och historiskt. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna.

Det så kallade ”romregistret” var också en signal om stora brister i polisens registerhantering. Polisen har under många år och från flera håll fått kritik för brister kring hantering av känsliga personuppgifter. Både Datainspektionen och Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden har riktat kritik mot polisen mot bakgrund av detta.

I oktober 2014 framkom genom Säkerhets- och integritetsskyddsnämndens granskning att polisen haft ett register, eller en ”analysfil”, med personuppgifter tillhörande personer som deltagit vid protester mot avvisningar. Av det som framkommit hittills har det inte handlat om personer som varit misstänkta för brott. Om det är så att personer registreras enbart på grund av sin politiska åsikt är det oerhört problematiskt. Åsiktsregistrering ska inte få förekomma och detta riskerar att urholka förtroendet för polisen ytterligare.

Maria Ferm (MP)